

**ACADEMICIANUL
ANATOL KOVARSKI,
CTITOR AL ȘCOLII
NAȚIONALE
DE GENETICIENI
ȘI AMELIORATORI**

*Membbru corespondent al AȘM
Andrei PALII
Universitatea Agrară de Stat
din Moldova*

Academicianul Anatol KOVARSKI
24.01.1904-30.01.1974

Acum 110 ani, la 24 ianuarie 1904, în satul Popovca, gubernia Cernigov s-a născut Anatol Kovarski. După absolvirea școlii reale nr.2 din Harcov, în toamna anului 1920 a fost înmatriculat la Institutul Agricol din Harcov, pe care l-a absolvit în 1924. Obținând calificarea de fitotehnician-ameliorator, a fost repartizat la lucru în renumita rezervație naturală „Ascania Nova” în calitate de șef al Câmpului Experimental. Semănăturile geografice efectuate în scopul testării și introducerii diverselor culturi le realizează nemijlocit sub conducerea notoriului academician N. Vavilov, promotorul geneticeii.

La propunerea mentorului său, tânărul A. Kovarski a efectuat o expediție (anii 1927-1928) în vederea cercetării și colectării specimenelor de grâu din Crimeea. În baza analizei materialului colectat, a scris lucrarea *Grânele părții montane a Crimeei*. Pentru această lucrare, la recomandarea academicianului N. Vavilov, în anul 1929 Consiliul Științific al Institutului Unional de Fitotehnie din Leningrad i-a acordat titlul de colaborator științific superior, conferindu-i-se în anul 1936 gradul științific de candidat (doctor) în științe agricole, fără susținerea tezei.

Din 1931, A. Kovarski a activat în calitate de docent al Catedrei de fitotehnie a Institutului de Mecanizare și Electricare a Agriculturii din Harcov. Începând cu anul 1935, este docent la Catedra de selecție și seminologie a culturilor de câmp a Institutului agricol din Herson. În această perioadă, publică un șir de lucrări științifice în domeniul ameliorării plantelor, în primul rând, despre studierea arahidelor – o cultură foarte prețioasă, care trebuia adaptată la condițiile din sudul Ucrainei.

El a selecționat patru soiuri de arahide, inclusiv „Valensia ucraineană”, care înainte de război se cultiva pe 20 mii de hectare. În anul 1940, își susține strălucit teza de doctor intitulată „Introducerea arahidelor în URSS”.

În timpul celui de al Doilea Război Mondial, profesorul A. Kovarski este șef al Catedrei de fitotehnie și ameliorare al Institutului Agricol din Kirghizia, participă nemijlocit la instruirea unei echipe internaționale de studenți evacuați din diferite regiuni ale fostei URSS. Printre ei se aflau și circa 100 de studenți ai Institutului Agricol, evacuați din Chișinău.

La 6 septembrie 1944, Anatol Kovarski vine în Moldova. Exerțită funcția de șef al Catedrei de ameliorare și producerea semințelor de la Institutul Agricol din Chișinău, pe care a organizat-o și a condus-o pe parcursul a 30 ani. El a adus la Chișinău o bogată colecție genetică de specii tradiționale pentru această zonă geografică (grâu, porumb, fasole, mazăre, mei, sorg), precum și o serie de specii noi (arahide, maș, vigna, terapi, ciușa și a.). Pentru completarea acesteia, în perioada 1945-1948, împreună cu colaboratorii săi P. Boldari, V. Ucičovschi și S. Pînzari, a efectuat expediții în toate raioanele Moldovei în vederea selectării și studierii genofondului plantelor de câmp cultivate.

În 1945, A.E. Kovarski organizează pe terenul agricol din Costiujeni o Bază Experimentală de Ameliorare a plantelor de câmp, care în continuare a fost transformată în Stațiune didactico-experimentală de ameliorare și genetică a culturilor de câmp a Institutului Agricol din Chișinău. Din anul 1957, Catedra de ameliorare și producerea semințelor și Stațiunea didactico-experimentală de ameliorare și genetică a culturilor de câmp a Institutului Agricol din Chișinău s-au integrat cu Secția de Genetică a Plantelor a Academiei de Științe. Acest centru didactico-științific unic, sub conducerea sa, zeci de ani la rând s-a axat pe cercetări de mare valoare în domeniul geneticii, ameliorării, producerii semințelor și pregătirii cadrelor de înaltă calificare. Sub

conducerea lui A.Kovarski, a fost creat un bogat material inițial pentru cercetările ulterioare de genetică, ameliorare și producerea semințelor hibride la porumb.

Din soiul local de porumb (Moldovenesc Oranj) a fost descoperită o sursă nouă de androsterilitate citoplasmică, care a devenit cunoscută ulterior sub denumirea de tip Moldovenesc de androsterilitate (M). Împreună cu echipa pe care a condus-o, a creat și a omologat în republică hibridii de porumb Chișinău 109, VIR 42MV, Chișinău 150TV, Chișinău 161MV, Chișinău 167MV, Vstrecea MV, soiurile de fasole Chișinău 1 și soiurile de soia Chișinău 1. A publicat mai mult de 250 lucrări științifice.

Rezultatele cercetărilor efectuate sub conducerea profesorului A. Kovarski în domeniul geneticii și ameliorării plantelor în condițiile Republicii Moldova au fost sintetizate în patru teze de doctor habilitat și circa 50 teze de doctor în științe. Drept urmare, a fost creată școala științifică a academicianului A. Kovarski, printre discipolii săi numărându-se: la porumb – V. Ucičovski, T. Cealâc, V. Lîsikov, M. Borovski, V. Micu, A. Palii, O. Bleanđur și a., la grâul comun și durum de toamnă – S. Pînzari, V. Siminel, P. Buiucli și a.; la soia S. – Pînzari, D. Bruter, M. Micu și a.; la sorg – O. Solonenko și G. Moraru. La toate etapele de dezvoltare și reorganizare a agriculturii Moldovei, savantul s-a implicat în elaborarea direcțiilor științifice de perspectivă, legate strâns de cerințele din producție.

În 1962, a fost ales membru corespondent al AȘM, iar în 1965 – membru titular al AȘM.

Profesorul A. Kovarski a participat activ și la viața socială. În 1963 a fost ales deputat în Sovietul

Suprem al RSSM. Un an mai târziu, a fost înscris în „Cartea de Aur de Onoare a Moldovei”. În 1968 a fost ales președinte al Societății geneticienilor și amelioratorilor din RSSM. Un timp îndelungat a activat în calitate de președinte al Consiliului pentru susținerea tezelor de doctor și de doctor habilitat în științe din cadrul Secției de Științe Biologice și Chimice a AȘM. A. Kovarski a fost ales președinte al Consiliului Coordonator al Academiiilor de Științe din Moldova, Bielorusia și Ucraina. A fost decorat cu ordinul „Lenin”, 2 ordine „Drapelul Roșu de Muncă”, ordinul „Insigna de Onoare”. Pentru merite deosebite în dezvoltarea științei i s-a conferit titlul de „Om Emerit al științei și tehnicii din RSSM” (1946).

S-a stins din viață la 30 ianuarie 1974 în or. Chișinău. Toți discipolii săi se închină cu smerenie celui care a fost academicianul A. Kovarski și-i acoperă eternitatea cu sentimentul celei mai curate recunoștințe.

Principalele lucrări publicate:

1. Kovarski A.E. *Kunjut (Maslichnoie rastenie na Ukraine)*. Harikov, 1930.
2. Kovarski A.E. *Arahis (Zemlianoi oreh)*. Derjsiligospidavi, 1931.
3. Kovarski A.E. *Novie zasuhoustoichivie zernobobovie kulturi v Moldavii*. Kishinev, 1948.
4. Kovarski A.E. *Fasoli v Moldove (Mestnie sorta, novie vidi i agrotehnica vozdelivania)*. Kishinev, 1948.
5. Kovarski A.E. *Novie kulturi dlea iuga Moldavii*. Kishinev, 1948.
6. Kovarski A.E., Kushnirenco G.E. *Sorta i gibridi kukuruzi v Moldavii*. Kishinev, 1974.

Gregoire Michonze. *Peisaj de la țară*, 1966, u/p, 130×70 cm